

นโยบายมุ่งใต้ใหม่ : Soft Power ของไต้หวัน

New Southbound Policy: Soft Power of Taiwan

พีพีรญาณ์ แสงปัญญา
Piraya Sangpunya

วารสารโพธิวิจัย
ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ม.ค. - มิ.ย. 2561

นโยบายมุ่งใต้ใหม่ : Soft Power ของไต้หวัน

New Southbound Policy: Soft Power of Taiwan

พิรญาณ์ แสงปัญญา¹

(Piraya Sangpunya)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดอำนาจละมุน (Soft Power) กับการดำเนินนโยบายมุ่งใต้ใหม่ของไต้หวัน 2) เพื่อศึกษาภาพรวมของไต้หวันและความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ โดยใช้วิธีการศึกษาด้วยการวิเคราะห์เอกสาร

ผลการศึกษาพบว่า การใช้นโยบายมุ่งใต้ใหม่ผ่านวิธีการใช้อำนาจละมุนของไต้หวันจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย อย่างไรก็ตามผลจากการศึกษาพบว่า เป็นนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มประเทศเป้าหมายมาก ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศกลุ่มเป้าหมายจึงย่อมจะได้รับผลกระทบของนโยบายนี้ จึงควรให้ความสำคัญและศึกษาความเป็นไปได้ในการสนับสนุนและการพัฒนาความร่วมมือในด้านต่างๆ เพื่อเตรียมรับมือกับนโยบายดังกล่าว

คำสำคัญ : นโยบายมุ่งใต้ใหม่, อำนาจละมุน, ไต้หวัน

Abstract

The objectives of this paper are to study 1) concepts of the Soft Power related to the New Southbound Policy of Taiwan 2) the overall image of Taiwan and its relation to the superpower.

---

1 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพัฒนามนุษย์และสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The study reveals that success of the New Southbound Policy by means of the Soft Power Policy of Taiwan depends on various factors. However, the Policy, as indicated by the study shows that it is beneficial to those target countries. Thailand, as one of the target countries, should emphasize feasibility in supporting and developing cooperation in various dimensions.

Keywords: New Southbound Policy, Soft Power, Taiwan

บทนำ

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) เมื่อกลุ่มผู้นำแห่งพรรคกั๋วหมินตั๋ง (Kuomintang of China, KMT) หรือที่คนไทยรู้จักกันดีในชื่อว่า “พรรคจีนคณะชาติ” ภายใต้การนำของเจียงไคเช็ค (Chiang Kai - Shek) พ่ายแพ้ต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีน ภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตุง (Mao Zedong) จนเป็นเหตุให้ต้องอพยพไปตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นในไต้หวันโดยยังคงเรียกชื่อไต้หวันว่า “สาธารณรัฐจีน (Republic of China)” พร้อมทั้งสถาปนา “กรุงไทเป” เป็นเมืองหลวงชั่วคราว อีกทั้งเจียงไคเช็ค ได้กล่าวหาว่าเหมาเจ๋อตุง เป็นกบฏและไม่ยอมรับการสถาปนา “สาธารณรัฐประชาชนจีน (People’s Republic of China)” บนจีนแผ่นดินใหญ่ ในขณะที่เดียวกัน เหมาเจ๋อตุง ซึ่งจัดตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นบนจีนแผ่นดินใหญ่ก็ไม่ยอมรับสถานะความเป็นรัฐของไต้หวัน และยืนยันว่าไต้หวันเป็นเพียงมณฑลหนึ่งของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เท่านั้น จากความขัดแย้งกันของรัฐบาลทั้งสองฝ่ายเป็นเหตุให้จีนถูกแบ่งออกเป็น “สองจีน (Two China)” หรือ “สองฝั่ง (两岸)” มาจนถึงทุกวันนี้

การที่ไต้หวันไม่ยอมรับการเป็นส่วนหนึ่งของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และแสดงจุดยืนว่าตนมีสถานะเป็นรัฐ ทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อไต้หวัน ในหลายด้าน เมื่อประเทศจีนได้กำหนดวิธีการและนโยบายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “นโยบายจีนเดียว” ซึ่งเป็นนโยบายที่กำหนดว่า “ภายใต้การดำรงอยู่ของสองรัฐบาลที่อ้างว่าเป็นประเทศจีนนั้น จะมีเพียงหนึ่งรัฐเท่านั้น ที่เรียกว่า “ประเทศจีน” ผลจากนโยบายจีนเดียว ทำให้ประเทศอื่นๆ จำเป็นต้องเลือกสานสัมพันธ์ทางการทูตกับที่ใด

ที่หนึ่งเพียงที่เดียว และด้วยเหตุที่ประเทศจีนเป็นประเทศมหาอำนาจ ที่สามารถเอื้อผลประโยชน์ในหลายด้านต่อประเทศต่างๆ ได้มากกว่าไต้หวัน จึงเป็นเหตุให้ไต้หวัน ถูกโดดเดี่ยวทางการทูตจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก นับมาจนถึงเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 2017 (พ.ศ. 2560) มีประเทศที่เลือกสานสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวันเพียง 20 ประเทศเท่านั้น

ประเด็นที่น่าสนใจสำหรับผู้เขียนคือ ถึงแม้ไต้หวันจะมีคุณสมบัติของความเป็นรัฐครบถ้วนตามเกณฑ์ของอนุสัญญามอนเตวิโดว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของรัฐ (The Montevideo Convention on Rights and Duties of States) แต่กลับถูกปฏิเสธสถานะความเป็นรัฐ (สิทธิพล เครือรัฐติกาล และ วรรคศักดิ์ มัทธโนบล, 2558 : 1) และไม่ได้รับการยอมรับจากประชาคมโลก รวมถึงไม่ได้รับการรับรองทางการทูตจากประเทศส่วนใหญ่ แต่ด้วยปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ สภาพภูมิศาสตร์และทำเลที่ตั้ง การตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาในอดีต ประกอบกับ กลยุทธ์การพัฒนาและการดำเนินนโยบายอย่างชาญฉลาดของผู้นำไต้หวันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจของไต้หวันเจริญก้าวหน้าและยืนอยู่ในระดับแนวหน้าของโลก ดังนั้นแม้ไต้หวันจะถูกโดดเดี่ยวทางการทูตจากประเทศส่วนใหญ่ แต่ด้วยความเจริญทางเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้ไต้หวันมีโอกาสสานสัมพันธ์กับหลายประเทศผ่านช่องทางหรือวิธีการอื่น ด้วยการตั้ง “สำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเป (Taipei Economic and Cultural Office)” หรือ “สำนักงานตัวแทนไทเป (Taipei Representative Office)” ในประเทศต่างๆ รวม 46 ประเทศ ซึ่งโดยพฤตินัยแล้วสำนักงานดังกล่าวทำหน้าที่เป็นสถานทูตและสถานกงสุลของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) การตั้งสำนักงานดังกล่าวของไต้หวันจึงเป็นไปเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับประเทศจีนจากนโยบายจีนเดียวนั่นเอง

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับประเทศจีนนั้น แม้ในเชิงทางการเมืองจะมีการแสดงออกในลักษณะที่แข็งกร้าวต่อกัน แต่ในเชิงเศรษฐกิจกลับมีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยในระยะแรกจะเป็นการติดต่อทางการค้าในระดับประชาชนกับประชาชน จนกระทั่งหลังจากประเทศจีนมีการผ่อนปรนโดยอนุญาตให้ชาวไต้หวันเดินทางเข้าประเทศจีนได้ จึงมีการร่วมมือกันภายใต้

การดำเนินนโยบายซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน ดังจะเห็นได้จากข้อตกลงกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ หรือ “ECFA” (Economic Cooperation Framework Agreement) ซึ่งมีการลงนามร่วมระหว่างสองฝ่ายในปี ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) ทั้งนี้ การเปิดการค้าเสรีระหว่างจีนและไต้หวัน ทำให้เกิดการค้าและการลงทุนระหว่างไต้หวันและประเทศจีนมากขึ้น จนกระทั่ง ไต้หวันไปสร้างฐานการผลิตอยู่ในประเทศจีนมากเป็นอันดับ 1 และประเทศจีนได้กลายเป็นตลาดนำเข้าและส่งออกสินค้าที่สำคัญของไต้หวัน² อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งระหว่างไต้หวันกับประเทศจีนภายใต้กรอบนโยบายจีนเดียวยังคงเป็นประเด็นปัญหาสำคัญ การถูกคุกคามและกดดันจากประเทศจีน ทำให้ไต้หวันพยายามหากลยุทธ์และนโยบายต่างๆ เพื่อสร้างความเป็นเอกราชของประเทศ ให้ปลอดภัยจากการถูกคุกคามในรูปแบบต่างๆ จากประเทศจีน รวมถึงการพยายามรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มั่นคง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาตัวตนของไต้หวันในประชาคมโลก

เมื่อ 16 สิงหาคม 2016 ทำเนียบประธานาธิบดีไต้หวันได้ผ่านมติ “นโยบายมุ่งใต้ใหม่” ซึ่งเป็นนโยบายยุทธศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความร่วมมือในทุกมิติกับนานาประเทศ โดยมุ่งเน้นที่การสร้างสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนกับ 18 ชาติในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แนวคิดสำคัญของนโยบายนี้คือการพัฒนาทรัพยากรบุคคลซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในระยะยาว

วัตถุประสงค์การศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดอำนาจละมุน (Soft Power) กับการดำเนินนโยบายมุ่งใต้ใหม่ของไต้หวัน
- 2) เพื่อมุ่งวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายมุ่งใต้ใหม่

2 ข้อมูลจากสำนักพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชีย กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

วิธีการศึกษา

เนื่องจากในปัจจุบัน ประเทศไทยกับไต้หวันไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน ประกอบกับงานเขียน งานวิจัย และบทความวิชาการเกี่ยวกับไต้หวันในประเทศไทยยังมีค่อนข้างน้อย ส่งผลให้การเขียนบทความครั้งนี้ มีข้อจำกัดในการสืบค้นเอกสารชั้นต้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงอาศัยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงบันทึกการสัมภาษณ์ในเว็บไซต์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

แนวคิดอำนาจละมุน (soft power) กับการดำเนินนโยบายของไต้หวัน

บทความนี้ ผู้เขียนได้อาศัยกรอบแนวคิดของ Joseph S. Nye Jr. ซึ่งเป็นนักวิชาการคนแรกที่น่าเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ “อำนาจละมุน (soft power)” มาวิเคราะห์นโยบายมุ่งไต้หวันใหม่ของไต้หวัน เนื่องด้วยไต้หวันมีสถานะเป็นรัฐที่ถูกโดดเดี่ยวทางการเมืองจากประเทศต่างๆ อันมีสาเหตุมาจากพลังอำนาจของประเทศจีนและสหรัฐอเมริกา ทำให้ไต้หวันจำเป็นต้องสรรหานโยบายและกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อโน้มน้าวให้ประเทศอื่นยอมรับสถานะของไต้หวัน ทั้งนี้ นโยบายมุ่งไต้หวันเป็นนโยบายที่สำคัญ นโยบายหนึ่งที่ไต้หวันเลือกใช้เป็นเครื่องมือในการผลิตอำนาจละมุน และจากการศึกษาค้นคว้า ผู้เขียนสรุปแนวคิดอำนาจละมุน (soft power) ได้ ดังนี้

Joseph S. Nye Jr. ศาสตราจารย์จาก Kennedy School of Government มหาวิทยาลัย ฮาร์วาร์ด และเป็นนักทฤษฎีชาวอเมริกันได้พัฒนาแนวคิดอำนาจละมุน โดยเชื่อมโยงและบูรณาการแนวคิดอำนาจละมุนมาจากแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจของ Steven Lukes และ Kenneth E. Boulding กระทั่งเกิดเป็นแนวคิดที่มีความครอบคลุมกว่าแนวคิดของใครคนใดคนหนึ่งเข้าไว้ด้วยกัน โดยลักษณะสำคัญของ “อำนาจละมุน (soft power)” คือ ความสามารถที่ทำให้ได้รับสิ่งที่ต้องการด้วยวิธีการโน้มน้าวมากกว่าการบังคับขู่เข็ญ เป็นการสร้างอิทธิพลเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ (preferences) พร้อมทั้งให้ข้อสังเกตว่า อำนาจละมุน สามารถพัฒนาผ่านความสัมพันธ์กับพันธมิตร ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม โดยการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจต่อประชาชนและความเชื่อถือ

ในวงกว้าง นับเป็นวิธีการที่ตรงข้ามกับการใช้อำนาจแข็ง (hard power) ซึ่งเป็นความสามารถที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมผู้อื่นโดยวิธีการเปลี่ยนสถานการณ์ (circumstances) ทั้งนี้ อำนาจละมุนเป็นอำนาจที่มาจาก การดึงดูด โดยอาศัยความอ่อนโยน (benignity) ความรุ่งเรือง (brilliance) ความงาม (beauty) ในการผลิตกระแสอำนาจ อย่างไรก็ตาม การผลิตอำนาจละมุนในระดับรัฐ ยังจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย ซึ่งเครื่องมือในการผลิตอำนาจละมุนในระดับรัฐ มักออกมาในรูปแบบเชิงนโยบาย ดังนี้

- 1) ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมทางวัฒนธรรม โครงการแลกเปลี่ยน การกระจายเสียง การสอนภาษา และการส่งเสริมการศึกษา ด้านวัฒนธรรม ซึ่งเปรียบเสมือนโฆษณาชวนเชื่อในการสร้างเรื่องราวที่น่าพอใจ และสร้างความนิยมให้กับประเทศที่เป็นผู้กระทำ ซึ่งขั้นตอนดำเนินการเช่นนี้ แม้จะไม่ได้เป็นการผลิตอำนาจละมุนโดยตรง แต่ก็นับได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการแปลความอ่อนโยน ความรุ่งเรืองและความงาม ให้กลายเป็นอำนาจละมุน
- 2) การสร้างมายาคติ เป็นเครื่องมือที่สร้างมุมมองและความต้องการของผู้อื่น ซึ่งสามารถใช้สร้างประโยชน์ในการสื่อสารความอ่อนโยน ความรุ่งเรือง และความงามของอำนาจละมุนได้
- 3) การสร้างแรงจูงใจ กล่าวคือ รัฐบาลสามารถสร้างแรงจูงใจสำหรับนักเรียน นักศึกษาและประชาชนทุกประเภทในต่างชาติผ่านโครงการซึ่งเน้นแสดงถึงความอ่อนโยน (ความเมตตา) อันเป็นกระแสอำนาจหลักที่นำมาซึ่งสัญญาณแห่งความเข้มแข็ง โดยอาจดำเนินการในรูปแบบการทูต เช่น การแสดงความเอาอกเอาใจ หรือการให้ความสำคัญกับรัฐอื่นๆ ในการประชุมระหว่างประเทศ หรือการส่งเสริมสันติภาพ ทั้งนี้ เครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจ จะเกิดพลังที่เข้มแข็งมากยิ่งขึ้นหากกระทำควบคู่ไปกับการปฏิบัติผ่านรูปแบบของการช่วยเหลือต่างๆ ได้แก่ ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการสนับสนุนทางการทูต

กมลทิพย์ สุขแก้ว (2556) ได้นำแนวคิดอำนาจละมุนจากงานเขียนในปี ค.ศ. 1990 (พ.ศ. 2533) และปี ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547) ของ Joseph S. Nye Jr. มาสรุปองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) วัฒนธรรม (Culture) ถ้าวัฒนธรรมของประเทศหนึ่งมีความสอดคล้องกับผลประโยชน์และค่านิยมของประเทศอื่นๆ โอกาสที่วัฒนธรรมดังกล่าวจะกลายเป็นอำนาจละมุนของประเทศนั้นก็จะมีมากขึ้น และช่องทางที่จะทำให้ประเทศหนึ่งเป็นที่รู้จักในอีกประเทศหนึ่งนั้นมีมากมายหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการค้า การเยี่ยมเยือน การติดต่อสื่อสาร และการแลกเปลี่ยน
- 2) ค่านิยมทางการเมือง (Political Values) ถ้าประเทศดังกล่าวมีค่านิยมทางการเมืองที่สอดคล้องกับประเทศอื่นๆ อำนาจละมุนของประเทศนั้นก็เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกัน ค่านิยมของประเทศดังกล่าวหากขัดกับค่านิยมของประเทศอื่นๆ อย่างชัดเจน อำนาจละมุนของประเทศนั้นก็ลดลงเช่นกัน
- 3) นโยบายต่างประเทศ (Foreign Policies) ถ้าประเทศหนึ่งดำเนินนโยบายหน้าไหว้หลังหลอก (hypocritical) ก้าวร้าว และไม่แยแสต่อท่าทีของประเทศอื่นๆ โอกาสที่จะสร้างอำนาจละมุนจะมีน้อย แต่ถ้าประเทศดังกล่าวมีแนวนโยบายต่างประเทศที่รักสันติภาพและเคารพในสิทธิมนุษยชน โอกาสที่จะสร้างอำนาจละมุนให้เกิดขึ้นก็จะมีมากตามไปด้วย

ภาพรวมเกี่ยวกับสภาพทางการเมืองการปกครองของไต้หวัน

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) - ปัจจุบัน ตลอดช่วงระยะเวลาที่ไต้หวันได้สถาปนาเป็น “สาธารณรัฐจีน” ไต้หวันมีประธานาธิบดีมาแล้วทั้งหมด 7 คน ทั้งนี้ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่าการดำเนินนโยบายในแต่ละช่วงสมัยของประธานาธิบดีส่งผลกระทบต่อสภาพการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไต้หวัน นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม คือความแตกแยกเกี่ยวกับแนวคิดของพรรคการเมืองทั้งสองฝ่าย กล่าวคือก่อนที่จะมีการจัดตั้งรัฐบาล

พลัดถิ่นในไต้หวัน ประชาชนดั้งเดิมของไต้หวันไม่พอใจต่อนโยบายการบริหารงานของรัฐบาลพรรคกั๋วหมินตั๋งที่ต้องการกวาดล้างค่านิยมญี่ปุ่นในสาธารณรัฐไต้หวัน รวมถึงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอันเป็นผลจากการพึ่งพิงระบบเศรษฐกิจญี่ปุ่นมากเกินไป เมื่อได้รับความกดดันจากทางนโยบายการเมือง เศรษฐกิจและสังคม จึงทำให้ประชาชนดั้งเดิมของไต้หวันเกิดความรู้สึกต่อต้าน มีการประท้วงเกิดขึ้น และทวีความรุนแรงจนกระทั่งเหตุการณ์บานปลายไปสู่ “เหตุการณ์จลาจล” หรือที่เรียกว่า “เหตุการณ์ 228” ในปี ค.ศ. 1947 (พ.ศ. 2490) ซึ่งนับเป็นโศกนาฏกรรมที่มีนักเคลื่อนไหวเสียชีวิตไปกว่า 28,000 คน ดังนั้น เมื่อเจียงไคเช็คเข้ามาตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น พรรครัฐบาลกั๋วหมินตั๋งจึงยังถูกต่อต้านจากประชาชนดั้งเดิมของไต้หวัน จนมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกในปี ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) รวมถึงใช้ระบบเผด็จการทางทหารเข้าครอบงำไต้หวัน ทำให้การต่อต้านจากประชาชนดั้งเดิมภายในไต้หวันเบาบางลง หลังจากเจียงไคเช็คถึงแก่อสัญกรรมในขณะดำรงตำแหน่งในปี ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) บุตรชายของเจียงไคเช็คคือ เจียงจิงกั๋ว (Chiang Ching-kuo) ขึ้นเป็นประธานาธิบดี ในสมัยนี้ ได้ริเริ่มการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง โดยการสืบต่อโครงการก่อสร้างสำคัญและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทันสมัยขึ้น ในปี ค.ศ. 1987 (พ.ศ. 2530) เจียงจิงกั๋วได้ประกาศยกเลิกกฎอัยการศึกซึ่งใช้ติดต่อกันมาเป็นเวลา 40 ปี และค่อยๆ ปฏิรูปการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตย เริ่มจากการให้ประชาชนมีเสรีภาพทางการเมืองทีละน้อย และในปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) ไต้หวันก็ได้ประธานาธิบดีคนแรกจากการเลือกตั้งคือ นายหลี่ เต็ง ฮุย (Lee Teng-hui) ขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำไต้หวัน พร้อมกับดำเนินแผนปฏิรูปทางการเมือง จนนำไปสู่ปัญหาใหญ่ทางโครงสร้างการเมือง คือ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มสนับสนุน “ความเป็นไต้หวัน” กับกลุ่มอนุรักษนิยม “ความเป็นจีน” ที่ส่งผลให้พรรคการเมืองในไต้หวันแบ่งออกเป็นสองฝ่ายทางความคิดมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพรวมเกี่ยวกับสภาพทางด้านเศรษฐกิจของไต้หวัน

ไต้หวันมีโครงสร้างเศรษฐกิจที่ค่อนข้างดี ทั้งนี้ มีผลมาจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลไต้หวันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งทำให้ไต้หวันสามารถฟื้นตัว

และมีความเจริญรุดหน้าทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว แม้จะเป็นรัฐเกิดขึ้นใหม่ ปัจจัยสำคัญหลายประการที่เอื้อต่อความเจริญทางเศรษฐกิจได้ไต้หวันมีดังนี้

ประการแรก สภาพภูมิศาสตร์และทำเลที่ตั้ง แม้ไต้หวันจะมีพื้นที่ขนาดเล็ก แต่มีทำเลที่ตั้งที่เป็นจุดผ่านระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ อีกทั้งยังเป็นจุดกึ่งกลางระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกกับแผ่นดินทวีปเอเชียและยุโรป รวมถึงเป็นประตูให้กับ 4 มณฑลของประเทศจีน

ประการที่สอง การตกเป็นอาณานิคมของประเทศญี่ปุ่น ในช่วงที่ประเทศญี่ปุ่นเข้ามายึดครองไต้หวัน ประเทศญี่ปุ่นได้เข้ามาช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในหลายๆ ด้าน ได้แก่ การเกษตร การคมนาคมและระบบการศึกษา เป็นต้น ทำให้ไต้หวันมีต้นทุนสำหรับต่อยอดในด้านโครงสร้างเศรษฐกิจต่อไป

ประการที่สาม ความช่วยเหลือสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา ก่อนที่สหรัฐอเมริกาจะยอมรับนโยบายจีนเดียวและประกาศตัดสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวันในปี ค.ศ. 1979 (พ.ศ. 2522) สหรัฐอเมริกาเคยให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือไต้หวันในช่วง 10 ปีแรก หลังการก่อตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นของเจียงไคเช็ค ทั้งในด้านกำลังทหารและด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเรื่องการแนะนำให้ไต้หวันก่อตั้งคณะกรรมการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Stabilization Board) ใน ปี ค.ศ. 1951 (พ.ศ. 2494) เพื่อพิจารณาและประสานงานทางด้านการค้า การชำระเงิน นโยบายงบประมาณและการเงิน ทำให้รัฐบาลไต้หวันเริ่มมีการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจมาใช้ รวมถึงการที่มีนักลงทุนชาวสหรัฐอเมริกาเดินทางมาลงทุนในไต้หวัน จำนวนไม่น้อย ทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาทั้งในด้านการเมืองและเศรษฐกิจของไต้หวันเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว

ประการที่สี่ ความสามารถในการรักษาและเพิ่มคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ กล่าวคือ จำนวนชาวจีนที่อพยพมาไต้หวันในระยะนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการศึกษาดี มีทักษะและเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐกิจ รวมถึงเป็นกลุ่มคนที่มีประสบการณ์ทางด้านอุตสาหกรรม ทำให้สามารถเข้ามาแทนที่ธุรกิจของชาวญี่ปุ่นได้อย่างลงตัว ประกอบกับนโยบายสนับสนุนด้านการศึกษาของรัฐบาลไต้หวันเพื่อมุ่งสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ทำให้เศรษฐกิจของไต้หวันมีการพัฒนาจนกระทั่ง

สามารถเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาไม่นาน

ประการที่ทำให้ การดำเนินนโยบายของรัฐบาลไต้หวัน ซึ่งในทัศนะของผู้เขียน เห็นว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไต้หวันมีความเจริญรุดหน้าในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จาก

- นโยบายด้านการเงิน ในปี ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) รัฐบาลมีการประกาศใช้สกุลเงินใหม่ คือ สกุลเงินดอลลาร์ไต้หวันใหม่ (New Taiwan Dollar (NT) - 新台幣)
- นโยบายกระตุ้นการส่งออก และส่งเสริมการลงทุนจากชาวต่างชาติในปี ค.ศ. 1950 - 1960 (พ.ศ. 2493 - 2503)
- การวางระบบอัตราดอกเบี้ยอ้างอิง (Preferential Interests Rate) เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาระบบเงินเฟ้อ
- การปฏิรูปที่ดิน รัฐบาลไต้หวันได้เริ่มจากการประกาศลดค่าเช่าที่ดินไม่เกิน 37.5% ของมูลค่าผลผลิตทั้งปี เพื่อจัดการหาประโยชน์ส่วนตัวของผู้เช่าที่ดิน การทำสัญญาเช่าเพื่อรับประกันการมีที่ดินทำกิน และการเปลี่ยนแปลงการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน ซึ่งช่วยกระจายที่ดินทำกินและเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนมากขึ้นโดยเฉพาะเกษตรกร ทำให้ผลผลิตและรายได้ของเกษตรกรเพิ่มสูงขึ้น และยังผลักดันด้วยวิธีการจูงใจให้อดีตเจ้าของที่ดินที่มีใช้เกษตรกรหันมาลงทุนในภาคเกษตรกรรมแทน

ความสัมพันธ์กับสองประเทศมหาอำนาจ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับสหรัฐอเมริกา

ความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับสหรัฐอเมริกานั้น อาจกล่าวได้ว่าเริ่มมีขึ้นตั้งแต่หลังสงครามฝิ่นครั้งที่ 1 ในปี ค.ศ. 1839 - 1842 (พ.ศ. 2382 - 2386) เป็นต้นมา โดยสหรัฐอเมริกาเริ่มเข้ามามีบทบาทจากการได้รับสิทธิพิเศษต่างๆ ในประเทศจีน ตามสนธิสัญญาวังเซีย (The Treaty of Wangxia) ที่ทำขึ้นระหว่างประเทศจีนและสหรัฐอเมริกา ซึ่งในปี ค.ศ. 1850 (พ.ศ. 2393) มีพ่อค้าและข้าราชการของ

สหรัฐอเมริกาบางส่วนได้พากันแนะนำและสนับสนุนให้รัฐบาลของสหรัฐอเมริกาเข้ายึดครองไต้หวันด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อใช้เป็นเมืองท่าทางการค้า แต่เนื่องจากในขณะนั้น สหรัฐอเมริกายังให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายกับภูมิภาคที่อยู่ใกล้ตัวมากกว่าภูมิภาคไกลตัว จึงไม่ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำดังกล่าว ถึงกระนั้น ภายหลังจากที่ราชวงศ์ชิงพ่ายแพ้สงครามต่อประเทศพันธมิตรอังกฤษ - ฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1858 (พ.ศ. 2401) สหรัฐอเมริกาก็ได้รับผลประโยชน์ตามข้อตกลงข้อที่ 14 ของสนธิสัญญาเทียนจิน (The Treaty of Tianjin (Tien - Tsin)) ทำให้สามารถเข้าใช้เมืองท่าทางการค้าในไต้หวันได้ ต่อมาในปลายศตวรรษที่ 19 สหรัฐอเมริกาภายใต้การบริหารของประธานาธิบดีแมคเคนลีย์ ได้ดำเนินนโยบายเปิดประตู (Open Door Policy) ต่อประเทศจีน ซึ่งเป็นนโยบายที่มองว่าดินแดนในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะประเทศจีนควรเป็นดินแดนเปิด และได้เข้ามาร่วมแบ่งผลประโยชน์ในประเทศจีนรวมถึงไต้หวัน พร้อมกับประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ทั้งนี้ ภายหลังจากที่ประเทศจีนพ่ายแพ้สงครามต่อประเทศญี่ปุ่น ทำให้ไต้หวันต้องตกเป็นอาณานิคมของประเทศญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1895 (พ.ศ. 2438) และนับแต่นั้นเป็นต้นมา ก็เกิดเหตุการณ์แย่งชิงอำนาจและอิทธิพลระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นอย่างรุนแรง จนกระทั่ง ในปี ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ประเทศญี่ปุ่นแพ้สงครามต่อฝ่ายสัมพันธมิตร ส่งผลให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาแสดงบทบาทผู้นำฝ่ายสัมพันธมิตร และจัดการประชุมร่วมกับประเทศอังกฤษและประเทศจีนขึ้นที่กรุงไคโร (Cairo) ในปี ค.ศ. 1943 (พ.ศ. 2486) และที่เมืองพอทสดัม (Potsdum) ในปี ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ตามลำดับ ซึ่งผลจากข้อตกลงการประชุมสัมพันธมิตรทำให้ประเทศญี่ปุ่นต้องคืนไต้หวันกลับสู่การปกครองของประเทศจีนทั้งหมด

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เกิดสถานการณ์การต่อสู้ทางอุดมการณ์ทางการเมืองและระบบการเมืองที่แตกต่างกันระหว่าง 2 กลุ่มประเทศ คือ โลกตะวันออกหรือโลกคอมมิวนิสต์ และ โลกตะวันตกหรือโลกเสรี จนนำไปสู่ภาวะสงครามเย็น ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตได้กลายเป็นประเทศมหาอำนาจที่ทรงอำนาจและมีอิทธิพลมากกว่าประเทศอื่นๆ โดยทั้งสองประเทศมหาอำนาจ ต่างพากันใช้กำลังทางเศรษฐกิจ การทหาร และทางอุดมการณ์ของตนเพื่อเป็นเครื่องมือในการทำสงคราม

และเพื่อความสำเร็จในจุดมุ่งหมายดังกล่าว มหาอำนาจทั้งสองประเทศ จึงมีความต้องการที่จะได้ประเทศต่างๆ ไว้เป็นบริวารหรือมิตร เพื่อคอยสนับสนุนฝ่ายตนในการทำสงครามเย็นกับฝ่ายตรงข้าม โดยหลังจากที่สหภาพโซเวียตเริ่มดำเนินนโยบาย เพื่อจะขยายอำนาจและอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์เข้าไปยังส่วนต่างๆ ของโลก นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1947 (พ.ศ. 2490) เป็นต้นมา สหรัฐอเมริกาก็เริ่มดำเนินนโยบายสกัดกั้น (Containment Policy) เพื่อปิดล้อมการแผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ ดังนั้น ในช่วงปลายปี ค.ศ. 1947 - 1948 (พ.ศ. 2491) เมื่อเกิดสงครามกลางเมืองบนจีนแผ่นดินใหญ่ระหว่างพรรคก๊กมินตั๋งภายใต้การนำของเจียงไคเช็คกับ พรรคคอมมิวนิสต์จีน ภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตุง จึงเป็นเหตุให้รัฐบาลของสหรัฐอเมริกาเลือกที่จะเข้าช่วยเหลือฝ่ายพรรคก๊กมินตั๋งของเจียงไคเช็ค โดยมีการทำข้อตกลงด้านความมั่นคง คือ “สนธิสัญญาป้องกันร่วมกัน” ในเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1954 (พ.ศ. 2497) ซึ่งสาระสำคัญของเนื้อหาได้ระบุว่า เกาหลีใต้และหมู่เกาะฟิลิปปินส์ เป็นดินแดนภายใต้การปกครองดูแลของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน)

นอกจากนี้ ไต้หวันยังได้รับการรับรองจากองค์การสหประชาชาติ โดยเคยเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติในฐานะสมาชิกก่อตั้ง ดังนั้น ในช่วงทศวรรษ 1950 และ 1960 สถานะความมั่นคงของไต้หวันจึงยังไม่สั่นคลอนมากนัก แต่ต่อมา ในช่วงปลายทศวรรษ 1960 สหรัฐอเมริกาในสมัยประธานาธิบดีนิกสันเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของประเทศจีน จึงเป็นเหตุให้ท่าทีของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อประเทศจีนเปลี่ยนไป มีการดำเนินนโยบายเชื่อมความสัมพันธ์ การถอนกองเรือรบที่เจ็ดออกจากปฏิบัติการลาดตระเวนในบริเวณช่องแคบไต้หวัน ตลอดจนยกเลิกข้อจำกัดทางการค้า และการเดินทางกับประเทศจีน ในท้ายที่สุด สหรัฐอเมริกาก็หันไปยอมรับนโยบายจีนเดียว โดยรับรองรัฐบาลของประเทศจีนว่าเป็นรัฐบาลจีนโดยชอบธรรม พร้อมทั้งถอดถอนไต้หวันออกจากความเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1971 การประกาศตัดสัมพันธ์กับไต้หวันของสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจ ได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไต้หวันอย่างหนัก และเป็นสาเหตุให้ไต้หวันถูกประเทศอื่นทยอยตัดสัมพันธ์ทางการเมืองอีกด้วย แต่ถึงแม้ในปัจจุบัน สหรัฐอเมริกาจะไม่มีความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการกับไต้หวัน แต่ด้วยข้อผูกพันทางกฎหมายระหว่าง

รัฐบาลทั้งสองฝ่ายที่มีมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979 (พ.ศ. 2522) และรัฐสภาสหรัฐอเมริกา ได้ออกกฎหมายความร่วมมือขึ้นที่เรียกว่า “กฎหมายรัฐบัญญัติความสัมพันธ์กับไต้หวัน (Taiwan Relations Act) ซึ่งมีเนื้อหาระบุว่าสหรัฐฯ มีพันธะที่จะต้องติดต่ออาวุธให้กับไต้หวันและช่วยปกป้องไต้หวันเมื่อถูกประเทศอื่นรุกราน ประเด็นนี้จึงเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อไต้หวัน ซึ่งทำให้ประเทศจีนไม่ดำเนินมาตรการเด็ดขาดในการรวมประเทศจนถึงทุกวันนี้

2. ความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับสาธารณรัฐประชาชนจีน

หลังจากสงครามกลางเมืองในประเทศจีน พรรคคอมมิวนิสต์จีนภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตุงเข้ายึดครองจีนแผ่นดินใหญ่ได้ในเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) และประกาศตนเป็นรัฐบาลจีนโดยชอบธรรม อีกทั้งสถาปนาจีนแผ่นดินใหญ่เป็น “สาธารณรัฐประชาชนจีน” ในขณะที่ พรรคกั๋วหมินต๋งภายใต้การนำของเจียงไคเช็คซึ่งพ่ายแพ้ต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีน จำต้องอพยพพรรคพวก กองทหาร และพลเรือนที่ยังจงรักภักดีต่อฝ่ายรัฐบาลจีนเดิมไปตั้งหลักยังเกาะไต้หวัน เพื่อวางแผนกลับไปปกครองจีนแผ่นดินใหญ่อีกครั้งหนึ่ง โดยจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้นที่นั่น มีเจียงไคเช็ค ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำประเทศ และสถาปนา “กรุงไทเป” เป็นเมืองหลวงชั่วคราว อีกทั้งยังคงใช้ชื่อเดิมว่า “สาธารณรัฐจีน (Republic of China)” ทั้งนี้ เจียงไคเช็คประกาศว่าพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่เข้ายึดครองพื้นที่ประเทศจีนเป็นกบฏ และประกาศนโยบาย “3 ไม่” คือ ไม่ติดต่อ ไม่เจรจา และไม่ประนีประนอม (No contact, No negotiation, No compromise) ต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีน ในขณะที่จีนแผ่นดินใหญ่ไม่ยอมรับการประกาศเป็นประเทศเอกราชของไต้หวัน และยังคงยืนยันว่าไต้หวันเป็นมณฑลหนึ่งของประเทศจีนเท่านั้น จากเหตุการณ์ข้างต้น ทำให้เกิดการแบ่งแยกออกเป็น สองจีน (Two China) หรือ สองฝั่ง (两岸) และถึงแม้ในปัจจุบัน ไต้หวันจะมีการเปลี่ยนแปลงประธานาธิบดีไปแล้วหลายคน แต่แนวความคิดต่อต้านจีนแผ่นดินใหญ่ในไต้หวันนั้นยังคงดำรงอยู่ และมีความสับสนต่อการปะทะกันหลายครั้ง ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนกับไต้หวันในทางการเมืองนั้นมักแสดงท่าทีที่แข็งกร้าวต่อกันตลอดมา ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างสองฝ่ายมักเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ของผู้นำไต้หวันในแต่ละสมัย ดังจะเห็นได้

จากในยุคที่หม่าอิงจิ่ว (Ma Ying-jeou) ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีไต้หวัน ระหว่างปี ค.ศ. 2008 - 2016 (พ.ศ. 2551 - 2559) ผู้มีแนวคิด “จีนเดียว” แม้จะยืนยันว่าไต้หวันไม่ใช่ส่วนหนึ่งของประเทศจีนแต่ก็ให้ความสำคัญกับการเชื่อมความสัมพันธ์กับประเทศจีน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น แต่เมื่อไช่อิงเหวิน (Cai Yingwen) ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนล่าสุดตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016 (พ.ศ. 2559) พร้อมชูแนวคิด “ความเป็นไต้หวัน” ทิศทางความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายก็เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวลงทันที

ทั้งนี้ แม้ทั้งสองฝ่ายจะมีความขัดแย้งในเชิงการเมือง แต่ในเชิงเศรษฐกิจกลับมีความร่วมมือกัน ถึงแม้จะไม่ใช่ความร่วมมือโดยตรงระหว่างภาครัฐ เพราะจะส่งผลกระทบต่อการยอมรับสถานะของแต่ละฝ่าย แต่ก็มีการติดต่อกันทางอ้อมผ่านภาคประชาชนและประเทศที่สาม โดยไต้หวันเริ่มเข้าไปลงทุนในประเทศจีนตั้งแต่ในปี ค.ศ. 1988 (พ.ศ. 2531) เนื่องจากเงื่อนไขพิเศษจากประเทศจีนสำหรับการลงทุนของไต้หวัน เช่น การยกเว้นภาษี การโอนย้ายหุ้น และการรับมรดก เป็นต้น นับจนถึงปัจจุบัน ประเทศจีนได้กลายมาเป็นประเทศคู่ค้าอันดับ 1 ของไต้หวัน รวมถึงมีนักธุรกิจชาวไต้หวันเข้าไปตั้งฐานการผลิตในประเทศจีนเป็นจำนวนมากอีกด้วย

นโยบายมุ่งใต้ใหม่

จากภาพรวมที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แม้ปัจจุบันจะมีการค้าและการลงทุนระหว่างไต้หวันกับประเทศจีนมากจนกระทั่งกลายเป็นประเทศคู่ค้าอันดับหนึ่ง แต่เนื่องด้วยความขัดแย้งภายใต้กรอบนโยบายจีนเดียวประกอบกับความสัมพันธ์ทางการเมืองที่ขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของผู้นำในแต่ละสมัย ทำให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ดังนั้น “นโยบายมุ่งใต้ใหม่” (New Southbound Policy) ซึ่งประธานาธิบดีไช่อิงเหวิน ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2016 จึงเป็นนโยบายสำคัญที่จะสามารถลดการถูกคุกคามและถูกกดดันจากประเทศจีนรวมถึงเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มั่นคง ประกอบกับในช่วงระยะหลายปีที่ผ่านมา ภาวะการณ้แข่งขันทางด้านเศรษฐกิจของประเทศในเอเชีย อาทิ ญี่ปุ่น เกาหลี จีน และประเทศในยุโรป สหรัฐอเมริกา ล้วนแต่มีเป้าหมายไปยังตลาด

อาเซียนและเอเชียใต้ จึงเป็นอีกสาเหตุสำคัญที่ผลักดันให้ไต้หวันต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความผันแปรของสถานการณ์โลกและบูรณาการเศรษฐกิจระดับภูมิภาคเพื่อรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นและจะมีผลต่อประเทศในระยะยาว โดยอาศัยการเชื่อมโยงเพื่อยกระดับความร่วมมือทั้งด้านเศรษฐกิจการค้า เทคโนโลยีและวัฒนธรรมในทุกมิติ การร่วมกันแบ่งปันทรัพยากร บุคลากรและการตลาดกับกลุ่มประเทศเป้าหมาย 18 ประเทศ คือ กลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม กัมพูชา พม่า ลาว บรูไน กลุ่มประเทศเอเชียใต้ ได้แก่ อินเดีย ปากีสถาน บังกลาเทศ เนปาล ศรีลังกา ภูฏาน รวมถึงออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ โดยหลักการของนโยบายมุ่งใต้ใหม่ คือ “มนุษย์เป็นศูนย์กลางและความร่วมมือหลากหลายมิติ” และมุ่งเน้นที่ “การลงมือระยะยาว พัฒนามิติที่หลากหลาย เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน” เป็นหัวใจสำคัญ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 โครงการ คือ 1) โครงการบ่มเพาะบุคลากรมุ่งใต้ใหม่ 2) โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้า 3) โครงการร่วมแบ่งปันด้านทรัพยากร และ 4) โครงการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค

ทั้งนี้ ไต้หวันระบุว่าเป็นการสร้างโมเดลรูปแบบใหม่ที่ทุกประเทศและประชาชนจะได้ประโยชน์ร่วมกันตามเป้าหมายของนโยบายมุ่งใต้ใหม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากแนวทางการดำเนินงานของนโยบายมุ่งใต้ใหม่จะเห็นได้ชัดว่ามีลักษณะที่เป็นไปตามกรอบแนวคิดอำนาจละมุนของ Joseph S. Nye Jr. โดยไต้หวันได้อาศัยวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับพันธมิตรด้วยการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรม การศึกษา เทคโนโลยี และทรัพย์สินทางเศรษฐกิจและการเกษตรของไต้หวันเพื่อเป็นเครื่องมือในการขยายอำนาจในระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน กลุ่มประเทศเอเชียใต้ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ซึ่งหากนโยบายนี้ประสบความสำเร็จ จะส่งผลดีต่อการขยายอิทธิพลของไต้หวันในระยะยาว

วิเคราะห์แนวโน้มความสำเร็จของนโยบายมุ่งใต้ใหม่

1. โครงการบ่มเพาะบุคลากรมุ่งใต้ใหม่

เมื่อพิจารณาจากหลักการของนโยบายที่กล่าวว่า “มนุษย์เป็นศูนย์กลางและความร่วมมือหลากหลายมิติ” สะท้อนให้เห็นว่านโยบายมุ่งใต้ใหม่ให้ความสำคัญกับการ

พัฒนาบุคลากรเป็นหลักในทุกมิติ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนให้กลายเป็นบุคลากรสำคัญที่สอดคล้องและตอบโจทย์กับเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังมีความพยายามเน้นพัฒนาบุคลากรในสาขาที่จำเป็นหรือขาดแคลนเพื่อป้อนเข้าสู่ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมได้ทัน รวมถึงอาศัยการแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกให้กับได้ทัน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ในระยะยาวระหว่างได้ทันกับกลุ่มประเทศเป้าหมาย โดยการดำเนินโครงการบ่มเพาะบุคลากรรุ่นใหม่ ทั้งนี้จะดำเนินการภายใต้ 3 หลักการใหญ่ ได้แก่ การศึกษาที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมเป็นเลิศ การบ่มเพาะบุคลากรแบบแลกเปลี่ยนระหว่างกัน และการขยายโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและเยาวชน ตลอดจนขยายฐานความร่วมมือด้านการศึกษา

สำหรับแนวโน้มความสำเร็จในแง่การแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษานั้น หากพิจารณาจากข้อมูลสถิติการศึกษาที่เปิดเผยโดยกระทรวงศึกษาธิการได้ทันพบว่า ผลสืบเนื่องจากการดำเนินนโยบายมุ่งใหม่ทำให้จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เลือกศึกษาต่อในได้ทันมีอัตราการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน โดยข้อมูลล่าสุดที่ปรากฏในปี ค.ศ. 2017 (พ.ศ. 2560) พบว่ามีจำนวนนักศึกษาต่างชาติถึง 117,970 คน คิดเป็นสัดส่วนของนักศึกษาที่กำลังศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา 9.3 % นับเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 2016 (พ.ศ. 2559) ถึง 1,095 คนหรือ 0.9 % ทั้งนี้ จากข้อมูลสถิติพบว่า เป็นนักศึกษาต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศเป้าหมายของนโยบายมุ่งใหม่โดยคิดเป็น 32 % ของจำนวนนักศึกษาต่างชาติในได้ทันทั้งหมดจำนวน 37,999 คน แบ่งเป็นประเทศในอาเซียน 35,460 คน ประเทศในเอเชียใต้ 1,839 คน ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ 700 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นจากอดีตเป็นอย่างมาก ข้อมูลสถิติการศึกษายังระบุอีกว่าในปี ค.ศ. 2017 (พ.ศ. 2560) นักศึกษาต่างชาติจากกลุ่มประเทศเป้าหมาย 5 อันดับแรก ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย 17,079 คน ประเทศเวียดนาม 7,339 คน ประเทศอินโดนีเซีย 6,453 คน ประเทศไทย 2,125 คน และประเทศอินเดีย 1,532 คน ตามลำดับ³ ขณะเดียวกัน ได้ทันเองก็ได้ส่งเสริมให้

3 ข้อมูลจากกรมสถิติกระทรวงศึกษาธิการได้ทัน เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

บุคลากรและเยาวชนได้หันเดินทางไปศึกษาต่อและฝึกงานในกลุ่มประเทศเป้าหมายด้วย ทั้งนี้ การหันมาให้ความสำคัญกับกลุ่มประเทศเป้าหมายถือเป็นทัศนคติที่เปลี่ยนไปจากอดีตที่ได้หันเคยมีมุมมองต่อกลุ่มประเทศที่อยู่ทางใต้ของไต้หวันว่าเป็นกลุ่มประเทศล้าหลัง โดยจากการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่าเกิดจากปัจจัยหลักสองประการ ประการแรก ไต้หวันกำลังประสบปัญหาสังคมสูงวัยจึงต้องการดึงดูดคนต่างชาติเพื่อเข้าไปเพิ่มจำนวนประชากรวัยทำงานและเพิ่มตลาดแรงงาน ประการที่สอง กลุ่มคนชั้นกลางในประเทศอาเซียนกำลังขยายตัว มีความต้องการด้านการศึกษาและเทคโนโลยีอย่างมาก ซึ่งไต้หวันเองมีศักยภาพเพียงพอที่จะรองรับกลุ่มคนเหล่านี้ จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มความสำเร็จขั้นต้นที่เริ่มเป็นรูปธรรมและจะเป็นประโยชน์ในแง่ของการเสริมสร้างเครือข่ายธุรกิจข้ามชาติระหว่างประเทศต่อไปในอนาคต

2. โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้า

จากการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า โครงการนี้นับเป็นภารกิจสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามลดการพึ่งพาด้านเศรษฐกิจกับประเทศจีน ซึ่งครองตำแหน่งประเทศคู่ค้าอันดับหนึ่งของไต้หวันมาโดยตลอด เนื่องด้วยความได้เปรียบทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน อีกทั้งแรงดึงดูดใจด้านการลงทุนทั้งในเรื่องของค่าแรงและที่ดินซึ่งมีราคาต่ำ อย่างไรก็ตาม ความไม่เสถียรด้านความสัมพันธ์ทางการเมือง การปฏิรูปอุตสาหกรรมการผลิตและภาวะการณ์ชะลอตัวทางเศรษฐกิจประเทศจีน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ประธานาธิบดีไช่อิงเหวินพยายามลดการพึ่งพาด้านเศรษฐกิจกับประเทศจีน และหันมาให้ความสำคัญกับกลุ่มประเทศเป้าหมายซึ่งมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากข้อมูลสถิติของกระทรวงการคลังไต้หวันที่ระบุว่า ในปี ค.ศ. 2017 (พ.ศ. 2560) มีการส่งออกสินค้าไปยังกลุ่มประเทศเป้าหมายทั้งหมด 664,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งนับเป็นอัตราที่เพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 2016 (พ.ศ. 2561) คิดเป็น 13.4 % และเป็นอัตราตัวเลขการส่งออกที่เพิ่มขึ้นมากสุดในรอบ 6 ปี โดยสามอันดับแรกที่ส่งออกสินค้าสูงสุดได้แก่ สิงคโปร์ เวียดนาม มาเลเซีย สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มความสำเร็จของการผลักดันนโยบายที่เป็นไปในทิศทางที่ดี อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากข้อมูลสถิติของกระทรวงการคลัง

ไต้หวันที่ระบุว่า ในปี ค.ศ. 2017 (พ.ศ. 2560) มีการส่งออกสินค้าไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน (รวมถึงฮ่องกง) ทั้งหมด 1,302,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สะท้อนให้เห็นว่าแนวโน้มที่จะลดการพึ่งพาด้านเศรษฐกิจของจีนดูจะเป็นไปได้ยากเพราะประเทศจีนยังคงครองตลาดส่งออกสินค้าอันดับหนึ่งของไต้หวันอยู่ ประกอบกับไต้หวันยังต้องเผชิญกับการแข่งขันในตลาดของกลุ่มประเทศเป้าหมาย กระนั้น ผู้เขียนมองว่าความพยายามขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้าของไต้หวันจะมีประโยชน์ในแง่กระจายความเสี่ยงด้านการลงทุนบ้าง

3. โครงการร่วมแบ่งปันด้านทรัพยากร

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ไต้หวันวางแผนผลักดันโครงการโดยอาศัยเทคโนโลยีการแพทย์ การเกษตร วัฒนธรรม การท่องเที่ยว ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นเครื่องมือสำหรับเชื่อมความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศเป้าหมาย ทั้งนี้ การดำเนินงานนับจากประกาศใช้นโยบายฯ ที่เห็นผลชัดเป็นรูปธรรม คือความร่วมมือด้านการยกเว้นวีซ่าระหว่างไต้หวันกับกลุ่มประเทศเป้าหมาย โดยเริ่มดำเนินงานตั้งแต่เดือนสิงหาคม ปี ค.ศ. 2016 (พ.ศ. 2559) นับถึงปัจจุบัน มีความร่วมมือระหว่างกันกับประเทศกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

ประเทศ	ไต้หวันให้สิทธิยกเว้นวีซ่า	ไต้หวันได้รับสิทธิยกเว้นวีซ่า
ออสเตรเลีย	ยกเว้นวีซ่า 90 วัน (ระยะทดลองถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2018)	E-VISA 3 เดือน
นิวซีแลนด์	ยกเว้นวีซ่า 90 วัน	ยกเว้นวีซ่า 90 วัน
สิงคโปร์	ยกเว้นวีซ่า 30 วัน	ยกเว้นวีซ่า 30 วัน
มาเลเซีย	ยกเว้นวีซ่า 30 วัน	ยกเว้นวีซ่า 30 วัน
บรูไน	ยกเว้นวีซ่า 30 วัน (ระยะทดลองถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2018)	VISA ON ARRIVAL 14 วัน
ไทย	ยกเว้นวีซ่า 30 วัน (ระยะทดลองถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2018)	VISA ON ARRIVAL 15 วัน

ประเทศ	ได้วันให้สิทธิ์ยกเว้นวีซ่า	ได้วันได้รับสิทธิ์ยกเว้นวีซ่า
ฟิลิปปินส์	ยกเว้นวีซ่า 14 วัน (ระยยะทดลองถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2018)	E-VISA 30 วัน
อินโดนีเซีย, เวียดนาม, พม่า, กัมพูชา, ลาว, อินเดีย, ศรีลังกา, คาซัคสถาน, ปากีสถาน, บรูไน, บังกลาเทศ, เนปาล	ยกเว้นวีซ่าแบบมีเงื่อนไข	อินโดนีเซีย ยกเว้นวีซ่า 30 วัน กัมพูชา ยกเว้นวีซ่า 30 วัน ลาว ยกเว้น VISA ON ARRIVAL 15 วัน อินเดีย ยกเว้น E-VISA 30 วัน บังกลาเทศ ยกเว้น VISA ON ARRIVAL 30 วัน เนปาล ยกเว้น VISA ON ARRIVAL 30 วัน

อ้างอิงข้อมูลจากกระทรวงการต่างประเทศได้วัน ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2017

อ้างอิงข้อมูลจาก Tourism bureau of Taiwan ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2018

จากข้อมูลสถิติแสดงให้เห็นถึงจำนวนนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศเป้าหมายทั้ง 18 ประเทศที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นหลังประกาศใช้นโยบายมุ่งใต้ใหม่ โดยในปี ค.ศ. 2017 (พ.ศ. 2560) มีนักท่องเที่ยวคิดเป็นจำนวน 2,284,382 คน โดยห้าอันดับแรกเป็นนักท่องเที่ยวจากมาเลเซีย เวียดนาม ไทย สิงคโปร์และฟิลิปปินส์ ตามลำดับ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวช่วงก่อนประกาศใช้นโยบายมุ่งใต้ใหม่ในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) จะเห็นได้ว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 732,445 คน หรือคิดเป็น 47.19 % ซึ่งเป็นจำนวนที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มความสำเร็จในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศเป้าหมายให้เดินทางมายังได้ทุกวัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากข้อมูลสถิติจะเห็นได้ว่า แม้จำนวนนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศเป้าหมายทั้งหมดจะมีอัตราที่เพิ่มขึ้น หากแต่ยังไม่สามารถแทนที่จำนวนนักท่องเที่ยวจากประเทศจีนเพียงประเทศเดียว (ไม่รวมฮ่องกงและมาเก๊า) ที่แม้จะมีจำนวนลดลงอันเนื่องจากปัญหาสถานการณ์ทางการเมืองแต่นักท่องเที่ยวจีนยังคงครองอันดับตลาดนักท่องเที่ยวหลักของไต้หวันอยู่ กระนั้น บทบาทและความสำคัญของกลุ่มประเทศเป้าหมายที่มีต่อไต้หวันมีแนวโน้มที่จะทวีความสำคัญขึ้นจากอดีตเป็นอย่างมาก

4. โครงการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค

โครงการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคอันเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายมุ่งใต้ใหม่นั้น มีเป้าหมายเพื่อขยายความร่วมมือทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคีกับประเทศกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับบทบาทการเป็นที่ปรึกษาทางธุรกิจ รวมถึงอาศัยพลังของเครือข่ายไต้หวันพลัดถิ่นที่อยู่ในกลุ่มประเทศเป้าหมายเพื่อร่วมกันส่งเสริมเสถียรภาพและความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันในภูมิภาค โดยภารกิจหลักของโครงการ คือ

- 1) การรวมกลุ่มในภูมิภาค อาศัยการทำข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจร่วม (ECA) หรือทำข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจเฉพาะโครงการกับกลุ่มประเทศเป้าหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์และร่วมกันส่งเสริมเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ
- 2) บริการให้คำปรึกษาทางธุรกิจ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในหลายมิติกับกลุ่มประเทศเป้าหมาย

- 3) พันธมิตรเชิงกลยุทธ์ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจทั้งในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งสร้างและขยายธุรกิจแบบแพลตฟอร์มระหว่างไต้หวันกับกลุ่มประเทศเป้าหมาย
- 4) เครือข่ายพลัดถิ่น สร้างฐานข้อมูลคนไต้หวันในต่างแดนรวมถึงสร้างแพลตฟอร์มการสื่อสาร (เครือข่ายพลัดถิ่นรวมถึงนักศึกษาชาวต่างชาติที่สำเร็จการศึกษาจากไต้หวัน นักธุรกิจชาวไต้หวันในต่างแดน ชาวจีนโพ้นทะเล) โดยอาศัยเครือข่ายพลัดถิ่นทั้งหมดนี้ในการกระชับความสัมพันธ์และสร้างความเชื่อมโยงกับภูมิภาค

จากภารกิจของโครงการสะท้อนให้เห็นว่า การที่ไต้หวันมุ่งเน้นการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคโดยอาศัยเครือข่ายชาวจีนโพ้นทะเลและองค์การเอกชนก็เนื่องด้วยข้อจำกัดภายใต้กรอบนโยบายจีนเดียวที่ทำให้ไต้หวันไม่อาจดำเนินงานในลักษณะแบบทางการ อีกทั้ง กลุ่มประเทศเป้าหมายของนโยบายมุ่งใต้ใหม่ยังทับซ้อนกับกลุ่มประเทศเป้าหมายของโครงการเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 ของประเทศจีน ดังนั้น แนวโน้มความสำเร็จของการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคยังมีปัจจัยด้านสถานการณ์ทางการเมืองและการสนองตอบของแต่ละประเทศซึ่งผู้เขียนยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ประกาศใช้นโยบายมุ่งใต้ใหม่ ไต้หวันได้สร้างและขยายแพลตฟอร์มเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักธุรกิจ นักท่องเที่ยว และเครือข่ายไต้หวันโพ้นทะเล โดยนับเฉพาะข้อมูลจากประเทศไทยที่ดำเนินงานโดยสำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเป ผู้เขียนสรุปได้ ดังนี้

- 1) การ Digitalize งานด้านการทูต ได้แก่ บัญชี Line ชื่อ Taiwan119 ซึ่งเป็นช่องทางการช่วยเหลือฉุกเฉินให้กับชาวไต้หวัน และ บัญชี Line ชื่อ Taiwan FDI ซึ่งเป็นบัญชีเพื่อบริการคำปรึกษาเรื่องการลงทุนสำหรับธุรกิจไต้หวันและไทย
- 2) การจัดตั้งแพลตฟอร์มเพื่อรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือนักธุรกิจไต้หวันในเรื่องของการอัปเดตและปฏิรูปธุรกิจ อีกทั้งเพื่อส่งเสริมการร่วมมือและแลกเปลี่ยนระหว่างนักวิชาการในด้าน

อุตสาหกรรมของไทย นอกจากนี้ ยังจัดตั้งบัญชี facebook “Taiwan Thailand Forum” เพื่อเป็นแพลตฟอร์มในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความร่วมมือในหลากหลายมิติระหว่างไต้หวันกับไทย

- 3) การร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ดิจิทัล การพัฒนาด้านเทคโนโลยีของนักธุรกิจ รวมถึงการเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการของผู้ประกอบการผ่าน facebook fanpage ของสำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทย
- 4) จัดงานสัมมนาด้านเทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อช่วยเหลือในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมของไต้หวันที่เกี่ยวข้อง

บทสรุป

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สรุปได้ว่า แม้ปัจจุบันประเทศจีนจะเป็นประเทศคู่ค้าอันดับหนึ่ง ของไต้หวัน แต่ด้วยปัญหาทางนโยบายด้านการเมืองทำให้ไต้หวันต้องหาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านความมั่นคงและด้านเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต การกำหนดนโยบายมุ่งใต้ใหม่เพื่อแสวงหาแนวร่วมจากประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้จึงเป็นแนวคิดที่อยู่ภายใต้กรอบของนโยบายอำนาจละมุนที่ชัดเจน โดยมีนัยยะเพื่อค่อยๆ ลดการพึ่งพาระบบเศรษฐกิจจากประเทศจีนซึ่งเป็นคู่ค้าที่สำคัญไปสู่ประเทศอื่นๆ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเป้าหมายในแง่ลดการพึ่งพาด้านเศรษฐกิจของประเทศจีนนั้น แนวโน้มความสำเร็จของนโยบายมุ่งใต้ใหม่อาจเป็นเรื่องที่เป็นไปค่อนข้างยาก เนื่องด้วยตลาดของกลุ่มประเทศเป้าหมายแม้จะมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถแทนที่ตลาดผู้บริโภคของประเทศจีนซึ่งมีขนาดที่ใหญ่กว่ามาก ทั้งนี้ ไต้หวันยังต้องเผชิญอุปสรรคในด้านต่างๆ ในการผลักดันนโยบายมุ่งใต้ใหม่ อาทิ ข้อจำกัดจากนโยบายจีนเดียว วัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ นโยบายการเมืองในแต่ละประเทศที่จะส่งผลถึงการกีดกันด้านความร่วมมือ ตลอดจนคู่แข่งด้านเศรษฐกิจและการค้าจากประเทศมหาอำนาจ ทั้งหมดนี้ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อการผลักดันนโยบายมุ่งใต้ใหม่ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมองว่าผลจาก

นโยบายนี้จะช่วยกระจายความเสี่ยงด้านการลงทุนทางเศรษฐกิจของไต้หวันได้ในระดับหนึ่ง อีกทั้งยังเป็นการขยายฐานตลาดอันจะเกิดประโยชน์ในสองทิศทางคือ ไต้หวันและกลุ่มประเทศเป้าหมาย ทั้งนี้ ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศเป้าหมายสำคัญของนโยบายมุ่งใต้ใหม่ ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดพร้อมทั้งแนวปฏิบัติของนโยบายมุ่งใต้ใหม่ เพื่อหาโอกาสและช่องทางในการขยายความร่วมมือระหว่างกันเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือจากหลายท่าน ได้แก่ อาจารย์สุภาศักดิ์พรรณ ตั้งตรงไพโรจน์ อาจารย์ประจำวิชาการพัฒนาเอเชียกับประชาคมโลก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิมพากรณ์ สุวัตติกุล และ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรลดา แสงปัญญา ที่กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษา และข้อเสนอแนะ ในการเขียนบทความฉบับนี้ ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ณ โอกาสนี้

บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ สุขแก้ว. (2556). นโยบายอำนาจอันละมุนของจีนต่อไทยและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย - จีน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต.
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (2560). นโยบายมุ่งได้ใหม่ของไต้หวันเริ่มเห็นผล (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.ditp.go.th/contents_attach/167419/167419.pdf. [25 พฤศจิกายน 2560]
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ สำนักงานพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเอเชีย. (2560). Fact Sheet ไต้หวัน สาธารณรัฐจีน (Taiwan Republic of China). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://ditp.go.th/contents_attach/143965/143965.pdf. [25 พฤศจิกายน 2560]
- ชุติมา อริยะวัตรกุล. (2553). เปิดศักราชใหม่กับความสัมพันธ์ระหว่างจีนและไต้หวันผ่านข้อตกลงกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจหรือ ECFA. [ออนไลน์]. ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. แหล่งที่มา: <http://www.thaibizchina.com/th/business-opportunity/detail.php?ID=5238>. [23 พฤศจิกายน 2560]
- ณัชชาภัทร อมรกุล. (2560). นโยบายจีนเดียวและสงครามการค้าโลก. [ออนไลน์]. กรุงเทพธุรกิจ. แหล่งที่มา: <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/640129> [24 พฤศจิกายน 2560]
- นุชรีใจเก่ง. (2546). ไต้หวันโยกหาประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ [ออนไลน์]. สัมผัสศิลปวัฒนธรรม. แหล่งที่มา: https://www.silpa-mag.com/club/art-and-culture/article_7326. [26 พฤศจิกายน 2560]
- มีธธานะ รอดยิ้ม. (2560). ไต้หวันผูกมิตรอาเซียน มุ่งหน้าด้วยการศึกษา. ข่าวสด.
- วิธีร์ พานิชวงศ์,สุทธิ สุนทรานุกรักษ์และวิเชียร แก้วสมบัติ. (2552). ไต้หวัน มหัศจรรย์แห่งการพัฒนา. [ออนไลน์]. ThailandIndustry. แหล่งที่มา: http://www.thailandindustry.com/indust_newweb/news_preview.php?cid=9501. [22 พฤศจิกายน 2560]

- สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) กระทรวงการต่างประเทศ. (2559). สาธารณรัฐจีนในหนึ่งนาที 2016. Taiwan Panorama Magazine.
- สิทธิพล เครือรัฐติกาล และ วรศักดิ์ มหัทธโนบล. (2558). ไต้หวันในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่1. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร สิววงศ์เจริญ. (2528). ปัญหาไต้หวันกับความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการระหว่างประเทศและการทูต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักเอเชียและแปซิฟิก. (2554). ไต้หวัน. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ.
- เสาวภาคย์ ชินะวานิช. (2539). การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบจีน ฮองกง ไต้หวัน และไทยหลังปี 2540. กองแผนงานกรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์.
- อัญชัน ทรงพุทธิ. (2561). กระทรวงศึกษาธิการไต้หวันจัดนิทรรศการศึกษามุ่งใต้ใหม่. [ออนไลน์]. Radio Taiwan International. แหล่งที่มา: <http://thai.rti.org.tw/news/?recordId=85725>. [29 พฤษภาคม 2561]
- องอาจ เดชอิทธิรัตน์. (2551). เบื้องหลังเบื้องลึกความสัมพันธ์ไทย - ไต้หวัน ภายใต้นโยบายจีนเดียว. พิมพ์ครั้งที่1. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Joseph S. Nye. (2011). The Future of Power. Belfer Center Programs or Projects. International Security อ้างถึงใน สุชาติ บำรุงสุข. (2557). Soft Power. กรุงเทพมหานคร: สถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
- MGRONLINE. (2554). การลงทุนในจีนต้นทุนสูงขึ้น บริษัทไต้หวันหอบเงินกลับบ้าน. [ออนไลน์]. MGRONLINE. แหล่งที่มา: <https://mgronline.com/china/detail/9540000039360>. [29 พฤษภาคม 2561]
- Taiwan Thailand Fans.Thai. (2561). แนวทางใหม่5ประการของสำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเปประจำประเทศไทย ผลักดันนโยบายมุ่งใต้ใหม่และส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย - ใต้. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www>.

- facebook.com/notes/taiwan - thailand - fansthai/. [30 พฤษภาคม 2561]
- Bureau of Foreign Trade. [2017]. New Southbound Policy [Online]. Taiwan. Available from : <http://www.newsouthboundpolicy.tw/index.aspx>. [2017, November 20]
- Mei Guo Zhi Yin Zhong Wen Wang. [2017]. 海峡论谈：蔡英文的“前瞻”与“新南向”将把台湾带向何方?[Online]. VOA Mei Guo Zhi Yin. Available from : <https://www.youtube.com/watch?v=0IDnLcsDX34&t=825s>. [2017, November 21]
- Executive Yuan. (2017). 新南向工作执行进度与滚动检讨. [Online]. Available from: <http://www.ey.gov.tw/>. [2018, May 31]
- Ministry of Finance, R.O.C. (2018). 106年我国进出口贸易概况. [Online]. Available from: http://www.mof.gov.tw/File/Attach/78186/File_12262.pdf. [29 พฤษภาคม 2561]
- National Pingtung University of Science and Technology. (2017). 教育部【新南向政策】泰国人才培育策略规报告及讨论. [online] Available from: <https://www.fichet.org.tw/wp-content/uploads/2016/12/02%E6%B3%B0%E5%9C%8B.pdf> [2018, May 14]
- Tourism Bureau, MOTC. (2018). Visitor Arrivals, 2011 - 2017. [Online]. Available from: <http://stat.taiwan.net.tw/system/index.html>. [2018, May 31]
- The News Lens. (2017). 新南向是美梦还是口号，台湾是吸引东南亚人才的基地吗?. [Online]. Available from : https://www.youtube.com/watch?v=69J_jzh6fgY. [2017, November 20]
- Xin Wen Chuanbo Chu. (2016). [新南向政策推动计书] 正式启动 [Online]. Executive Yuan, Republic of China (Taiwan). Available from: <https://www.ey.gov.tw>. [2018, May 20]

